

Yttrande över remiss - betänkandet Framtidens specialistsjuksköterska - ny roll, nya möjligheter (SOU 2018:77)

Region Sörmland har erbjudits möjligheten att yttra sig över rubricerad remiss.

1.0 Sammanfattning

Region Sörmlands uppfattning är att det finns oklarheter i utredningen vilket kan leda till olika tolkningar av skrivningarna. Den samlade bedömningen är att ytterligare utredning krävs och att större tyngdpunkt behöver läggas på perspektivet avseende framtidens personalbehov hos vårdgivarna.

Specialistsjuksköterskeutbildningen behöver vara hållbar över tid och inte ändras för ofta. Vilken modell det än blir så är samverkan mellan arbetsgivare (AG) och utbildningssamordnare av största vikt för att få de specialistsjuksköterskor som framtidens hälso-och sjukvård kräver. En risk med modell C, med få fasta inriktningar, är att det kan bli svårare för AG att veta vilken specialistkompetens som erhållits om inriktningarna blir fler med varierat innehåll i fjärde inriktningen. En frågeställning är huruvida man är anställningsbar hos alla AG i Sverige.

Region Sörmlands ståndpunkt är att staten behöver vara med och styra i hur utbildningarna utformas för att få en mer likvärdig specialistutbildning.

Det kan möjligen finnas fördelar med en utbildning till avancerad klinisk specialistsjuksköterska (AKS) då det kan leda till ytterligare en karriärväg och skapa attraktivitet till yrket. Regionen håller helt med om att det behöver skapas fler karriärvägar i den kliniska vården. Vi vill dock poängtera att detta kan göras redan med dagens specialistsjuksköterskesystem och att AKS i detta avseende inte är nödvändigt. Det behöver även tydliggöras vilket behov utbildningen ska täcka, hur innehållet definieras (för generellt innehåll), vilka behörighetskrav som krävs samt vidare konkretisering av innehållet i utbildningen kopplat mot examensmål. Regionen anser inte att denna vidareutbildning ska kopplas till legitimationskrav.

Region Sörmland ställer sig kritiskt till att fortbildning endast regleras för några få legitimationsyrken genom lagförslag.

Regeringskansliet, Utbildningsdepartementet

Angående avtalet gällande vårdvetenskaplig utbildning, lärande och forskning (VULF) finns det delar som regionen är positiv till men det finns också frågor som behöver tydliggöras.

2.0 Region Sörmlands yttrande

Utredaren presenterar en rad förslag varav fyra är viktiga att ta ställning till:

1. Ny examensbeskrivning för specialistsjuksköterskeutbildning
2. Avancerad klinisk specialistsjuksköterska
3. Krav på fortbildning i lagstiftning
4. VULF-avtal

2.1 Ny examensbeskrivning för specialistsjuksköterskeutbildning

Utredarens förslag:

- Ny struktur för specialistsjuksköterskeutbildningen – utredningen presenterar fyra olika modeller
- Förändrade målbeskrivningar
- Samtliga inriktningar ska vara 60 hp (idag är inriktningen distriktsköterska 75 hp)
- 15 hp obligatoriskt examensarbete (idag inget krav på omfattning)

Synpunkter:

Som inriktningarna ser ut idag behöver utbildningen moderniseras och examensmålen ändras utifrån vårdens framtida behov.

Att samtliga inriktningar ska vara på 60 hp ställer regionen sig frågande till rörande specialistutbildningen till distriktsköterska. AG har i dag behov av distriktsköterskor som har bred utbildning som generalist med möjlighet att komplettera med fristående kurser inom specifika specialistområden.

En synpunkt är att det bör klargöras vilka 15 hp som föreslås exkluderas från dagens utbildning om 75 hp.

Regionen anser att examensarbetet ska vara valbart mellan 7,5 hp och 15 hp.

2.1.1 Utredarens fyra förslag på struktur för specialistsjuksköterskeutbildningen

Modell A:

Modellen innebär ingen förändring jämfört med dagens indelning i elva specialistinriktningar samt en öppen inriktning.

Regeringskansliet, Utbildningsdepartementet

Synpunkter på modell A:

Som inriktningarna ser ut idag behöver utbildningen moderniseras och examensmålen ändras utifrån vårdens kunskapsutveckling och de sex kärnkompetenserna. AG kan känna sig trygg med utbildningens innehåll och specialistinriktning. AG vet vad man får och specialistsjuksköterskan är anställningsbar överallt. Om någon sjukhusspecifik kunskap behövs går det att läsa in via de fristående kurserna som erbjuds.

Utifrån de fyra förslagen så förordar vi modell A förutsatt att inriktningarna moderniseras och examensmålen ändras. Det finns möjlighet att utveckla nya inriktningar inom den tolfte inriktningen som finns i dag.

Modell B:

Denna modell innebär att specialistsjuksköterskeutbildningen inte längre leder till en yrkesexamen och därmed tas reglering av inriktning och innehåll bort. Då blir det den generella examensordningen som används och utbildningen leder till en magisterexamen i vårdvetenskap eller närliggande huvudområde.

Synpunkter på modell B:

Modellen förordas inte. Det ska finnas en yrkesexamen som specialistsjuksköterska. Magisterexamen ska inte exkluderas, den ska finnas som ett alternativ.

Modell C:

Modell C, som utredaren förordar, innebär att de tre inriktningarna intensivvård, anestesi- och operationssjukvård finns kvar tillsammans med en fjärde öppen inriktning som får ett mindre antal styrande mål. Resterande innehåll och inriktning får varje lärosäte ansvara för. Förslaget innebär att nuvarande inriktningar fortfarande kan ges om det finns behov av dem.

Synpunkter på modell C:

Region Sörmland ser flera utmaningar och oklarheter med modell C. Det gäller exempelvis om specialistsjuksköterskan blir anställningsbar hos alla AG, om utbildningsanordnaren kommer att leva upp till vad AG efterfrågar, samt om behovet blir olika hos olika arbetsgivare om ex förslag C går igenom.

Samarbetet med utbildningsanordnarna blir avhängt om det blir modell C. Regionen Sörmland ser en svårighet då utbildningsanordnarna har ett nationellt uppdrag och regionen har ett regionalt/lokalt uppdrag. I dag har

Regeringskansliet, Utbildningsdepartementet

inte lokala utbildningsanordnare alla specialiteter vilket får stor inverkan på oss som liten region (länsjukhus/länsdelssjukhus) då vissa utbildningar ges på de stora universiteten. Region Sörmland ser att det kan bli osäkert ifall utbildningssamordnaren kommer att lyssna på regionens behov av innehåll på utbildningar. Risken finns att den fjärde inriktningen i högre grad utformas utifrån utbildningsanordnarnas förutsättningar och intresse snarare än utifrån hälso- och sjukvårdens behov. Det kan då leda till stora skillnader på indelning och innehåll mellan olika utbildningsanordnare.

I utredningen står det att det inte finns något som hindrar utbildningsanordnaren från att fortsätta i den fjärde inriktningen med de utbildningar som redan idag finns.

I samverkan påtalar AG sitt behov av en viss inriktning på specialistutbildning. I dag är det långa ställtider för uppstart av nya inriktningar, de ekonomiska ersättningarna från staten ger en begränsning gällande utbildningarna flexibilitet. Att avsluta en utbildning eller lägga dem vilande kan ske med omedelbar verkan då beslutsmandat ligger hos utbildningsanordnaren. Det är oklart var beslutsmandatet ligger gällande den fjärde inriktningen i modell C.

Modell D:

Den fjärde modellen innebär 13 fasta reglerade inriktningar: Anestesi, operation, intensivvård för barn, intensivvård för vuxna, ambulans, kirurgi i högspecialiserad slutenvård, dagkirurgisk vård, pediatrik inom slutna vård, barn- och skolhälsovård, onkologi, psykiatri inom den öppna vården, psykiatri inom den slutna vården samt vård av äldre. Precis som i modell A och C föreslås också en öppen inriktning utöver dessa 13.

Synpunkter på modell D:

Förslaget påminner om A. Det finns en del bra förslag på nya inriktningar men Region Sörmland ställer sig tveksam till andra av inriktningarna utifrån länsjukhus/länsdelssjukhus. Regionen har behov av specialister som även är generalist inom sin specialisering. Som ett exempel, gällande kirurgi bedrivs ingen högspecialiserad slutenvård på länsjukhus/länsdelssjukhus. Region Sörmland ser ett stort behov av en sammanslagning av de föreslagna inriktningarna gällande kirurgi.

2.2 Avancerad klinisk specialistsjuksköterska

Utredarens förslag:

En ny yrkesexamen på 120 hp föreslås införas som ska ligga till grund för legitimation som Avancerad klinisk specialistsjuksköterska (AKS) samt ensamrätt till yrket. Här anges generella examensmål, vilket gör att område för specialisering inte regleras. Kraven för tillträde till utbildningen kommer att vara legitimation som sjuksköterska.

Synpunkter:

Region Sörmland upplever att utredningen är otydlig gällande behörighetskrav och hur innehållet ska se ut kopplat mot examensmålen. Det behöver även finnas en tydlig styrning om vad en AKS får utföra efter en examen med hänsyn till utredningen "Vem gör vad i vården". En farhåga regionen har är att man kan gå direkt från en grundutbildning till en specialisering utan klinisk erfarenhet som sjuksköterska. I utredningen föreslår de att behörighetskraven fortfarande ska ligga på varje lärosäte att bestämma. Regionens uppfattning är att det måste vara tydligare behörighetskrav för AKS. Som regionen har uppfattat det är det orimligt att man kan söka direkt från grundutbildning till AKS utan någon klinisk erfarenhet. Region Sörmland anser att det ska vara meriterande att ha en specialistsjuksköterskeexamen och att den tillgodoräknas vid ansökan till AKS.

Utbildningen är tänkt att ge möjlighet för specialistsjuksköterskan att arbeta med hög grad av självständighet och ett helhetsperspektiv på både patient och verksamhet. Region Sörmland kan se att det finns en fördel med utredningens förslag om AKS som specialistssjuksköterska på avancerad nivå. Det skulle kunna leda till ytterligare en karriärväg och ökad attraktivitet till yrket. Regionen tycker att det är viktigt att genomföra task-shifting mellan dagens yrkeskategorier där så är lämpligt och håller helt med om att det behöver skapas fler karriärvägar i den kliniska vården. Vi vill dock poängtera att detta kan göras redan med dagens specialistsjuksköterskesystem och att AKS i detta avseende inte är nödvändigt.

Region Sörmland ser inte att det skulle vara nödvändigt med en ytterligare legitimation.

2.3 Krav på fortbildning i lagstiftning och föreskrift

Utredarens förslag:

Förslaget innefattar krav på systematisk och fortlöpande fortbildning för AKS, specialistsjuksköterskor, barnmorskor samt röntgensjuksköterskor. Detta innebär förändringar i hälso- och sjukvårdslagen samt att Socialstyrelsen ska bemyndigas att meddela föreskrifter. Utredaren hänvisar till Yrkeskvalifikationsdirektivet (YKD).

Synpunkter:

Region Sörmland har följande synpunkter:

- Riskerna med föreskrifter kring fortbildning är att fokus alltför mycket läggs på resurser för vidareutbildning genom kurser och konferenser eller föreskriver särskilt avsatt tid för kompetensutveckling. Av konsekvensanalysen kan utläsas att det är en sådan typ av reglering som utredaren förväntar sig. Effektivt lärande sker i stor utsträckning i goda lärmiljöer i vardagen, vilket är svårare att föreskriva om och mäta. Omfattande arbete sker idag med kunskapsstyrning. Kompetensutveckling och förbättrad kvalitet har nära samband med detta. Att omsätta forskning till praktik och skapa en förbättrad kvalitet, är en del av kompetensutvecklingen.
- När YKD omsattes i svensk lagstiftning gjorde regeringen bedömningen att Sverige redan uppfyller direktivets krav utan ytterligare författningsändringar.
- Därtill synes det anmärkningsvärt att reglera fortbildning endast för några få legitimationsyrken.

2.4 VULF-avtal (Vårdvetenskaplig utbildning, lärande och forskning)

Utredarens förslag:

Utredaren föreslår ett avtal motsvarande ALF-avtalet för utbildningar till specialistsjuksköterska och AKS samt för vårdvetenskaplig forskning. Grundutbildningen till sjuksköterska skulle enligt förslaget inte finnas med i avtalet.

Synpunkter:

Det är positivt att förstärka den vårdvetenskapliga forskningen som möjliggör ytterligare utveckling och förbättrad utbildningskapacitet. Den ökade finansieringen skulle även innebära att en likvärdig ersättningsnivå kan uppnås nationellt.

REGION
SÖRMLAND

Handläggare

Datum

Dokumentnummer

2019-01-24

LS-LED18-3563-2

Regeringskansliet, Utbildningsdepartementet

Region Sörmland ser svårigheter med att den verksamhetsförlagda utbildningen planeras nationellt då arbetet sker i den regionala och lokala samverkan. Regionen kan även se svårigheter att arbeta fram ett sådant avtal i nuläget när det finns andra delar i utredningen som behöver klargöras såsom hur specialistsjuksköterskeexamen ska se ut.

Region Sörmland ser att det finns en stor komplexitet kring frågan, bland annat gränsdragningsfrågor i förhållande till exempelvis grundutbildning och samverkansstrukturer för klinisk forskning.

Regeringskansliet, Utbildningsdepartementet

2.5 Ytterligare förslag från utredningen

Utredarens förslag:

Ökat antal fristående kurser.

Synpunkter:

Positivt med förslag om öronmärkta medel för fler fristående kurser inom ramen för utbildningsanordnarens utbud för att möjliggöra fortbildning när det finns behov av det. Dessa kurser bör tas fram i nära samverkan med AG. Kurserna skulle även kunna vara valbara som ett komplement i de olika specialistsjuksköterskeprogrammen.

Utredarens förslag:

Nationellt råd till regeringen.

Synpunkter:

Region Sörmland anser att förslag om nationellt råd till regeringen avseende högre utbildning bör samordnas med andra initiativ inom området så som det uppdrag Socialstyrelsen och Universitetskanslersämbetet (UKÄ) fått, Framtidens vårdkompetens.

Utredarens förslag:

Specialiströntgensjuksköterskeexamen.

Synpunkter:

Region Sörmland håller med utredningen om att förslag om att Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska utreda frågan vidare.

Utredarens förslag:

Barnmorskeutbildning, förändrad examensbeskrivning.

Synpunkter:

Utredningen lämnar inga förslag om en förändrad utbildning. Region Sörmlands synpunkt är att frågan behöver utredas vidare innan ställningstagande.

Jan Grönlund
Regiondirektör

Monica Johansson
Regionstyrelsens ordförande